CYFANSODDIAD MERCHED Y WAWR

1. Adwaenir y Mudiad wrth yr enw Merched y Wawr a elwir o hyn ymlaen Y Mudiad.

2. AMCANION

I hybu unrhyw achos er budd merched yng Nghymru a ystyrir trwy gyfraith yn elusennol ar hyn o bryd neu ar unrhyw adeg yn y dyfodol, ac yn arbennig i rymuso addysg gyhoeddus ac i hyrwyddo diwylliant Cymreig, addysg a'r celfyddydau yng Nghymru trwy gyfrwng yr iaith Gymraeg. Bydd y Mudiad yn fudiad gwladgarol yn amhleidiol yn boliticaidd ac yn anenwadol yn grefyddol.

Er mwyn hyrwyddo'r amcanion hyn gall Y Mudiad :

i) godi arian a gwahodd a derbyn cyfraniadau, cyn belled ag y bydd y Mudiad yn cadw at ofynion y gyfraith;
ii) dderbyn rhoddion a benthyg neu godi arian mewn modd a gaiff ei ystyried yn dderbyniol gan y Mudiad yn ddarostyngedig i dderbyn unrhyw ganiatâd sydd yn ofynnol trwy gyfraith;
iii) brynu, gymryd trwy les neu gyfnewid unrhyw eiddo sydd ei angen er mwyn gweithredu'r amcanion gan gynnal a darparu offer i alluogi defnydd ohono;
iv)yn ddarostyngedig i dderbyn unrhyw ganiatâd sydd yn ofynnol trwy gyfraith werthu, gwaredu trwy les holl neu unrhyw ddarn o eiddo'r elusen;
v) yn ddarostyngedig i unrhyw ganiatâd sydd yn ofynnol trwy gyfraith fenthyg arian a gosod cyfrifoldeb ad-daliadau y benthyciadau hynny ar holl neu unrhyw ddarn o eiddo'r elusen;
vi)gyflogi staff (na fyddant yn aelodau o'r Pwyllgor Llywio) pan fo angen ,er mwyn gweithredu yr amcanion yn gywir a gwneud yr holl drefniadau addas ac angenrheidiol gogyfer a thalu pensiynau a thâl henoed i'r staff a'u dibynyddion;
vii)gydweithio gyda elusennau, cyrff gwirfoddol a chyrff statudol eraill sydd yn gweithio tuag at amcanion y Mudiad neu sydd ag amcanion elusennol cyffelyb gan gyfnewid gwybodaeth a chyngor;
viii)sefydlu neu gynnal unrhyw ymddiriedolaeth elusennol, cymdeithas neu sefydliad a ffurfiwyd ar gyfer yr holl neu unrhyw un o'r amcanion;
ix)drefnu a darparu neu gyd-drefnu a chyd-ddarparu ar gyfer cynnal arddangosfeydd, cyfarfodydd, darlithoedd, dosbarthiadau, seminarau, cystadlaethau, ysgolion preswyl, cyrsiau hyfforddi neu weithgareddau eraill;
x) gyhoeddi llyfrau, pamffledi, adroddiadau, taflenni, cylchgronau, ffilmiau a deunyddiau addysgiadol eraill;
xi)fuddsoddi arian y Mudiad nad oes ei angen yn gyfredol i weithredu'r amcanion, mewn neu ar unrhyw fuddsoddiad, gwarant neu eiddo a gaiff ei ystyried yn deilwng, yn ddarostyngedig i unrhyw amodau angenrheidiol trwy gyfraith;
xii)agor a defnyddio cyfrif banc ac unrhyw adnoddau bancio yn enw'r Mudiad;
xiii)yswirio a threfnu yswiriant ar gyfer ac er mwyn eithrio swyddogion, gweision, gweithwyr gwirfoddol ac aelodau oddi wrth ac yn erbyn pob perygl y gellid yn briodol a rhesymol ei ragfynegi ac a allasai ddigwydd iddynt wrth gyflawni dyletswyddau a ystyrir yn deilwng;
xiv)gyflawni unrhyw weithred neu weithgaredd arall cyfreithiol angenrheidiol i bwrpas gweithredu'r amcanion.

3. AELODAETH

Bydd aelodaeth yn agored i ferched sydd yn cefnogi amcanion y Mudiad. Bydd tâl aelodaeth blynyddol yn daladwy i drysorydd y gangen neu glwb lleol. Bydd y

Pwyllgor Llywio o bryd i'w gilydd yn penderfynu y modd y rhennir y tâl aelodaeth rhwng y gangen leol a'r rhannau eraill o'r Mudiad.

4. CANGHENNAU A CHLYBIAU GWAWR LLEOL

Bydd y gangen neu glwb lleol yn rhydd i drefnu eu gweithgareddau eu hunain, i ethol swyddogion ac aelodau eu pwyllgorau, i lunio rhaglen yn ôl dymuniadau a diddordebau'r aelodau os ydynt yn gytûn ag amcanion Y Mudiad. Cynrychiolir pob cangen a chlwb gan dri aelod ar y pwyllgor Rhanbarth a danfonir ganddynt ddau aelod i'w cynrychioli yn y Cyfarfod Blynyddol gyda'r hawl i bleidleisio yno ar ran y gangen neu'r clwb. Caiff pob clwb ei gynrychioli ar Fforwm y Clybiau Gwawr gan un aelod a danfonir dau aelod o'r Fforwm i'w cynrychioli yng nghyfarfodydd y Pwyllgor Rhyngranbarthol gyda'r hawl i bleidleisio ar ran y Fforwm. Nid oes hawl diddymu cangen neu glwb heb yn gyntaf gysylltu â'r Swyddogion Rhanbarth.

Bydd pob cangen a chlwb lleol yn anfon adroddiad blynyddol o'u gweithgareddau a'u cyllid i'r Pwyllgor Rhanbarth a'r Pwyllgor Llywio.

5. Y RHANBARTHAU

Y Rhanbarth fydd y ddolen gyswllt rhwng y canghennau a'r clybiau a berthyn iddo a'r Pwyllgor Rhyngrhanbarthol a'r Pwyllgor Llywio. Y Pwyllgor Rhanbarth fydd yn trefnu gwaith Y Mudiad yn Rhanbarthol , bydd yn sefydlu, yn cynghori ac yn cynorthwyo canghennau a chlybiau newydd a bydd yn anfon tri swyddog i'r Cyfarfod Cyffredinol gyda'r hawl i bleidleisio yno ar ran y Rhanbarth. Gall y Pwyllgor Rhanbarth ffurfio Is-Bwyllgorau Rhanbarthol yn ôl y galw. Aelodau'r Pwyllgor Rhanbarth fydd y Swyddogion Rhanbarth, a thri swyddog o bob cangen o fewn y Rhanbarth.

Newid Rhanbarth - Pe byddai cangen neu glwb yn dangos trwy bleidlais eu bod yn dymuno newid Rhanbarth yna bydd y gangen neu'r clwb yn cyflwyno'r cais i'r Pwyllgor Rhanbarth ac yna rhaid dwyn y cais gerbron y Pwyllgor Rhyngrhanbarthol.

6. Y SWYDDOGION CENEDLAETHOL

Llywydd Anrhydeddus

Y Llywydd Cenedlaethol; Yr Is-Lywydd Cenedlaethol

Bydd y Llywydd a'r Is-Lywydd yn cael eu hethol o Ddeau a Gogledd Cymru am yn ail.

Yr Ysgrifennydd Cenedlaethol; Yr Is-Ysgrifennydd Cenedlaethol (swyddog archebion)

Y Trysorydd Cenedlaethol; Yr Is-Drysorydd Cenedlaethol

Golygydd, Is-olygydd a Dosbarthwr cylchgrawn y Mudiad

Bydd tymor eu swyddi fel a ganlyn:

Llywydd Anrhydeddus:am oes

Llywydd:	2 flynedd
Is-Lywydd:	2 flynedd (ar ddiwedd 2 flynedd daw hi yn Llywydd)
Ysgrifennydd:	2 flynedd
Is-Ysgrifennydd:	2 flynedd (ar ddiwedd y 2 flynedd daw hi yn Ysgrifennydd)
Trysorydd:	3 mlynedd gan barhau yn is-drysorydd am flwyddyn yn ychwanegol
Is-Drysorydd:	2 flynedd (ar ddiwedd y 2 flynedd, daw hi yn drysorydd)

Gwneir enwebiadau gan y Canghennau gyda chaniatâd yr hon a enwebir, yna danfonir yr enwebiadau i Ysgrifennydd y Pwyllgor Rhanbarth a bydd y Pwyllgor Rhanbarth yn dewis un enw yn unig i'w ddanfon i'r Trefnydd Cenedlaethol; bydd hi'n paratoi papur pleidleisio gyda'r enwau a gyflwynwyd iddi gan y pwyllgorau Rhanbarth a bydd yn danfon copïau i'r Canghennau. Yna pleidleisia'r gangen leol dros un enw yn unig a danfonir y papurau pleidleisio yn uniongyrchol at y Trefnydd Cenedlaethol i'w cyfrif.

7. Y PWYLLGOR LLYWIO

Y Pwyllgor Llywio fydd yn gyfrifol am weithredu polisi cyffredinol Y Mudiad ynghyd â rheoli gwaith y Swyddfa a'r staff. Aelodau'r Pwyllgor Llywio yw ymddiriedolwyr Y Mudiad. Aelodau'r Pwyllgor Llywio fydd:

Y Llywydd Anrhydeddus, Y Llywydd Cenedlaethol, Yr Is-Lywydd Cenedlaethol, Yr Ysgrifennydd Cenedlaethol, Yr Is-Ysgrifennydd Cenedlaethol, Y Trysorydd Cenedlaethol, Yr Is-Drysorydd Cenedlaethol, cynrychiolydd o bob un o'r is-bwyllgorau Cenedlaethol. Y trysorydd cenedlaethol fydd cynrychiolydd yr is-bwyllgor cyllid. Bydd golygydd Y Wawr ar y pwyllgor fel sylwebydd. Rhaid i aelodau'r Pwyllgor Llywio fod yn aelodau o'r Mudiad.

Bydd y Pwyllgor Llywio yn cyfarfod ddim llai na phedair gwaith y flwyddyn. Bydd hanner aelodau'r Pwyllgor yn ffurfio cworwm. Gwaherddir aelodau rhag eistedd ar y Pwyllgor Llywio yn unol a gofynion y Comisiwn Elusennau a'r ddeddf Elusen 1993. Rhaid i bob aelod o'r Pwyllgor Llywio fod dros 18 mlwydd oed.
Gall aelod ymddiswyddo o'r Pwyllgor Llywio (os y bydd o leiaf 3 aelod arall o'r Pwyllgor Llywio yn parhau mewn swydd pan ddaw'r ymddiswyddiad i rym) drwy fynegi ei dymuniad i wneud hynny i'r Pwyllgor Llywio

(a) Yn ddarostyngedig i baragraff (b) isod ni fydd gan unrhyw aelod o'r Pwyllgor Llywio ddiddordeb yn eiddo'r mudiad neu mewn cytundeb a gytunir gan y Pwyllgor Llywio ac ni fydd unrhyw aelod o'r Pwyllgor Llywio yn derbyn tâl o ganlyniad i gytundeb a gytunir gan y Pwyllgor Llywio, mewn unrhyw fodd ond fel ymddiriedolwr i'r Mudiad.

(b) Gall unrhyw aelod o'r Pwyllgor Llywio sydd yn gyfreithiwr, cyfrifydd neu aelod o broffesiwn arall godi a derbyn tâl yn unol â thaliadau arferol y proffesiwn am waith a gyflawnwyd ganddi neu ei chwmni os y bu i aelodau eraill y Pwyllgor Llywio ofyn iddi neu ei chwmni i wneud hynny ar ran y Mudiad yn rhinwedd ei swydd broffesiynol ar yr amod na fydd mwyafrif aelodau'r Pwyllgor Llywio ar unrhyw adeg yn elwa o'r trefniant hwn ac y bydd aelod o'r Pwyllgor Llywio yn gadael y cyfarfod cyn unrhyw drafodaeth yn ymwneud â chyfarwyddyd neu dâl i'r aelod honno neu ei chwmni.

8. PWYLLGOR RHYNGRHANBARTHOL

Bydd y Pwyllgor hwn yn gyfrifol am drafod materion Rhanbarthol a'u dwyn i sylw'r Pwyllgor Llywio. Bydd hefyd yn trafod materion ar gais y Pwyllgor Llywio. Aelodau'r Pwyllgor fydd: Y Swyddogion Cenedlaethol, 3 swyddog o bob Rhanbarth, 2 swyddog o bob Is-Bwyllgor Cenedlaethol, Swyddogion Cenedlaethol am 2 flynedd yn dilyn gorffen eu tymor mewn swydd, dau gynrychiolydd o Fforwm y Clybiau Gwawr. Bydd chwarter cyfanrif aelodau'r Pwyllgor yn ffurfio cworwm. Bydd y Pwyllgor yn cyfarfod o leiaf 2 waith y flwyddyn.

9. CYFARFOD CYFFREDINOL BLYNYDDOL

Bydd y Cyfarfod Cyffredinol yn gyfrifol am lunio polisïau a derbyn cynigion oddi wrth y Pwyllgor Llywio a'r Pwyllgor Rhyngrhanbarthol. Bydd yn derbyn cyfrifon a mantolen flynyddol y Mudiad. Rhestrir y materion a ddaw ger bron y cyfarfod hwn yn Rheolau'r Mudiad. Gall unrhyw aelod o'r Mudiad fynychu'r cyfarfod. Caiff y cynrychiolwyr canlynol bleidleisio yn y cyfarfod.

Swyddogion Cenedlaethol, tri swyddog o bob Rhanbarth, dau swyddog o bob Is-Bwyllgor Cenedlaethol, dau gynrychiolydd o bob cangen a chlwb a Swyddogion Cenedlaethol am ddwy flynedd yn dilyn gorffen eu tymor mewn swydd. Bydd chwarter cyfanrif y cynrychiolwyr yn ffurfio cworwm.

Bydd y Cyfarfod Cyffredinol yn cyfarfod ar y trydydd dydd Sadwrn ym mis Mai neu os bydd y Pwyllgor Llywio yn penderfynu nad yw'n ddymunol cyfarfod ar y dyddiad hwnnw ar y dydd cyfleus agosaf i'r dyddiad hwnnw yn ôl penderfyniad y Pwyllgor Llywio.

10. PWYLLGOR YMGYNGHOROL

Bydd y Pwyllgor Ymgynghorol yn cyfarfod yn achlysurol ar ofyn y Pwyllgor Llywio yn unig. Cyfrifoldeb y pwyllgor fydd cynnig cyngor a chymorth ar faterion dadleuol fel bo'r angen. Aelodau'r pwyllgor fydd: Y Llywydd Anrhydeddus, Y Llywydd Cenedlaethol, Cyn-Lywyddion Cenedlaethol.

11. IS-BWYLLGORAU CENEDLAETHOL

Caiff y rhain eu ffurfio gan y Pwyllgor Llywio fel bo'r angen. Cynrychiolir pob Is-Bwyllgor gan ddau aelod ar y Pwyllgor Rhyngrhanbarthol a'r Cyfarfod Cyffredinol. Bydd pob Is-Bwyllgor yn cyflwyno adroddiad o'u gweithgareddau a'u cyllid i'r Pwyllgor Rhyngrhanbarthol a'r Pwyllgor Llywio.

12.TREULIAU

Telir y rhain fel a ganlyn:

i) Canghennau a Chlybiau
Yr holl dreuliau lleol (cludiant, ffôn, papur ysgrifennu, posteri, argraffu ac ati); tâl a threuliau siaradwyr, treuliau "allan o boced" rhesymol cynrychiolwyr i Bwyllgorau Rhanbarthol a'r Cyfarfod Cyffredinol.

ii) Rhanbarthau:
Yr holl dreuliau Rhanbarthol; tâl a threuliau siaradwyr; treuliau gweithgaredd cenedlaethol a drefnir gan y Rhanbarth (e.e. yr Eisteddfod Genedlaethol); treuliau "allan o boced" rhesymol i :
cynrychiolwyr i'r Cyfarfod Cyffredinol ac i'r Pwyllgor Rhyngrhanbarthol ac unrhyw weithgaredd Cenedlaethol, swyddogion Is-Bwyllgorau Rhanbarthol, unrhyw un a anfonir yn swyddogol i sefydlu cangen newydd, cynrychiolwyr yng nghyfarfodydd sefydliadau eraill (oni thelir y treuliau gan y sefydliadau hynny)

iii) Y Mudiad yn Genedlaethol:
Yr holl dreuliau a achosir gan waith cenedlaethol; treuliau "allan o boced" rhesymol i swyddogion Cenedlaethol i Bwyllgor Llywio, Pwyllgor Rhyngrhanbarthol, Cyfarfod Cyffredinol, Is-Bwyllgorau ac unrhyw weithgareddau cenedlaethol; treuliau "allan o boced" rhesymol i gynrychiolwyr cenedlaethol i gyfarfodydd sefydliadau eraill (oni thelir y treuliau gan y sefydliadau hynny) ac ymweliadau swyddogol â changhennau a Rhanbarthau'r Mudiad.

iv) Is-Bwyllgorau Cenedlaethol:

Mae pob Is-Bwyllgor yn gyfrifol am dalu treuliau "allan o boced" rhesymol eu swyddogion i fynychu cyfarfodydd o'r Is-Bwyllgor, Pwyllgor Rhyngrhanbarthol, Cyfarfod Cyffredinol ac unrhyw weithgaredd cenedlaethol arall.

13.CYFRIFON

Bydd y flwyddyn ariannol yn dod i ben ar Awst 31. Bydd pob cangen, clwb a Rhanbarth yn anfon copi o'u cyfrifon i'r Trysorydd Cenedlaethol ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol. Cedwir llyfrau cyfrifon priodol gan y Trysorydd Cenedlaethol ac archwilir hwynt yn flynyddol gan archwilwyr cymwys. Cedwir y llyfrau gan y Trysorydd Cenedlaethol a dyry hi gyfrif gwir a theg o gyfrifon y Mudiad yn ei hadroddiad blynyddol. Penderfynir a chadarnheir unrhyw dreuliau gan y Swyddogion Cenedlaethol. Llofnodir sieciau gan ddau swyddog sef y Trysorydd Cenedlaethol a'r Trefnydd Cenedlaethol neu un swyddog arall a enwebir.

14.NEWID Y CYFANSODDIAD

a) Trwy benderfyniad y Cyfarfod Cyffredinol yn unig y gellir newid y Cyfansoddiad hwn, yn unol â'r darpariaethau sydd yn dilyn. Ni cheir gwneud unrhyw newid yn y Cyfansoddiad a all beri i'r Mudiad beidio â bod yn elusen yn gyfreithiol.

b) Rhaid rhoi i bob cangen, clwb a Rhanbarth rybudd chwe wythnos ymlaen llaw, am y bwriad i newid y cyfansoddiad, gyda manylion digonol am y newid a fwriadir.

c) Ni fydd unrhyw newid yn effeithiol oni fwrir dros y newid

i) fwyafrif o'r pleidleisiau a fwrir ar y cynnig

ii) nifer o bleidleisiau sydd yn gyfartal â chwarter cyfanrif cynrychiolwyr y canghennau, clybiau, Rhanbarthau ac Is-Bwyllgorau.

15.RHEOLAU SEFYDLOG

Bydd gan y Pwyllgor Llywio awdurdod i wneud Rheolau Sefydlog i reoli ei weithrediadau ei hun. Bydd ganddo hefyd awdurdod i wneud Rheolau Sefydlog ar gyfer Pwyllgorau canghennau, clybiau, Rhanbarthau ac Is-Bwyllgorau ac ar gyfer Pwyllgorau Rhyngrhanbarthol a Chyfarfodydd Cyffredinol. Bydd gan y Pwyllgor Llywio awdurdod i addasu'r Rheolau Sefydlog pan fo angen.

16.DIDDYMU'R MUDIAD

Os bydd y Mudiad byth yn cael ei ddiddymu bydd unrhyw arian neu eiddo a berthyn iddo a fydd yn weddill wedi talu'r holl dreuliau a'r holl ddyledion (y rhedwyd iddynt yn iawn) yn cael eu rhannu ymysg sefydliadau elusennol cofrestredig yn gweithredu yng Nghymru ag amcanion tebyg i rai neu holl amcanion y Mudiad fel y'u penderfynir gan y Mudiad, gyda chymeradwyaeth y Comisiynydd Elusennau neu unrhyw awdurdod arall a hawl elusennol ganddo.